

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЦЕНТР ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

(повна назва факультету)

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА

(повна назва кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри _____
(підпис)

ЯНКОВИЙ О.Г.
(прізвище та ініціали)

“ ___ ” _____ 2016 року

ДИПЛОМНА РОБОТА
МАГІСТРА
(освітньо-кваліфікаційний рівень)

з теми:

«ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ПАТ «ОДЕСЬКИЙ КОНСЕРВНИЙ
ЗАВОД ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ»

Виконала: студентка II курсу, групи М-14
спеціальності
8.03050401 «Економіка підприємства»
(шифр і назва спеціальності)

Проніна Олександра
Сергіївна

(прізвище та ініціали)

Керівник к.е.н., доцент

Кошельок Г.В.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Гура О.Л.

(прізвище та ініціали)

ОДЕСА - 2016 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Сутність поняття «конкурентоспроможність підприємства».....	6
1.2. Фактори, які впливають на конкурентоспроможність підприємств	17
1.3. Методичні підходи щодо оцінювання конкурентоспроможності підприємств.....	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ПАТ «ОДЕСЬКИЙ КОНСЕРВНИЙ ЗАВОД ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ»	33
2.1. Сучасний стан та основні тенденції розвитку ринку продуктів дитячого харчування в Україні.....	33
2.2. Характеристика діяльності підприємства та його основні показники фінансово-господарської діяльності.....	43
2.3. Оцінка конкурентоспроможності підприємства.....	53
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	75
3.1. Розрахунок витрат на реалізацію заходів щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства.....	75
3.2. Економічне обґрунтування ефективності запропонованих напрямків підвищення конкурентоспроможності підприємства..	88
ВИСНОВКИ	100
Список використаних джерел	103
Додатки	113

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі формування ринкового середовища нагального вирішення потребує проблема адаптації підприємств до функціонування в умовах жорсткої конкуренції. Саме конкуренція як рушійний фактор спонукає підприємства та пов'язані з ними суб'єкти економічних відносин до вдосконалення власної діяльності, що робить їх більш успішними на ринку й витривалими у боротьбі за здобуття прихильності споживачів. Індикатором такого успіху є конкурентоспроможність, яка фактично характеризує переваги того чи іншого товаровиробника на конкретному ринку.

Сучасний ринок дитячого харчування, як складова частина української харчової промисловості, характеризується не тільки конкуренцією серед вітчизняних виробників, а й значною інтервенцією іноземних виробників, продукція яких має майже беззаперечну перевагу за асортиментом та зручністю у використанні. Тому проблема підвищення конкурентоспроможності кожного вітчизняного підприємства дитячого харчування набуває особливої актуальності.

Теоретико-методологічні засади конкурентоспроможності підприємств та проблеми її підвищення розкрито у фундаментальних працях зарубіжних дослідників, зокрема: А. Смита [1], Н. М. Андрєєвої [2], І. В. Сіменко [3], М. Портера [4], Д. А. Панасенко [5], Ю. Б. Іванова [6], М. М. Радєвої [7], Ю. Л. Якубенко [8], О. О. Гетьмана [9], З. Є. Шершньової [10], А. Е. Воронкової [11], Р. А. Фатхутдінова [12], І. Г. Кадируса [13], Л. В. Балабанової [14], О. Г. Янкового [15], Н. П. Тарнавської [16] та ін.

Незважаючи на значну кількість та різноплановість напрацювань названих дослідників і сучасних наукових розробок для теорії і практики підвищення конкурентоспроможності підприємств існує низка питань які потребують подальшого дослідження. Зокрема, автори ще не прийшли до єдиної думки щодо визначення поняття «конкурентоспроможність підприємства», поки що не існує в завершеному вигляді єдиної науково

обґрунтованої системи показників, що дозволяє оцінити конкурентоспроможність суб'єктів господарювання. Крім того, сучасна теорія не приділяє достатньо уваги економічному обґрунтуванню шляхів підвищення конкурентоспроможності підприємств за секторами економіки на сучасному етапі розвитку, коли більша частина підприємств України зіштовхнулася з проблемою падіння обсягів реалізації, що стосується й підприємств харчової промисловості. Усе це зумовило актуальність обраної теми дослідження.

Мета дипломної роботи: розробка та економічне обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності ПАТ «Одеський консервний завод дитячого харчування».

Досягнення поставленої мети обумовило необхідність вирішення таких **завдань:**

- розкрити поняття «конкурентоспроможність підприємства»;
- визначити фактори, які впливають на конкурентоспроможність підприємств;
- вивчити методичні підходи щодо оцінювання конкурентоспроможності підприємств;
- дослідити сучасний стан та основні тенденції розвитку ринку продуктів дитячого харчування в Україні;
- охарактеризувати діяльність ПАТ «Одеський консервний завод дитячого харчування» та визначити основні показники його фінансово-господарської діяльності;
- провести оцінку конкурентоспроможності підприємства;
- визначити шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємства та здійснити розрахунок витрат на реалізацію розроблених заходів;
- обґрунтувати ефективність запропонованих напрямків підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Предмет дослідження – теоретичні та методико-прикладні положення з підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Об'єкт дослідження – процес підвищення конкурентоспроможності ПАТ «Одеський консервний завод дитячого харчування».

Методом дослідження роботи є діалектичний метод дослідження явищ та процесів у їх взаємозв'язку і розвитку. Для досягнення мети та розв'язання визначених завдань дипломної роботи використано такі загальнонаукові методи: абстрактно-логічний (для узагальнення теоретичних та науково-методичних положень, визначення сутності економічних понять, формування висновків); системний аналіз (для аналізу ринку продуктів дитячого харчування в Україні, дослідження фінансово-господарської діяльності підприємства); статистичного аналізу (з метою оцінки сучасного стану ринку продуктів дитячого харчування); графічний (для наочного представлення статистичних даних); табличний та групування (при аналізі стану та основних тенденцій ринку продуктів дитячого харчування, фінансової діяльності підприємства); експертних оцінок (для вимірювання та оцінки конкурентоспроможності підприємств); конструктивний та експериментальний (оцінка результатів запропонованих заходів підвищення конкурентоспроможності підприємства).

Інформаційною базою дослідження є статистична, фінансова та оперативна звітність підприємства, наукова вітчизняна і зарубіжна література з досліджуваної проблеми; законодавчі та нормативно-правові акти України з питань підвищення конкурентоспроможності підприємства; наукові статті, опубліковані у вітчизняних періодичних виданнях.

Наукова новизна полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних положень підвищення конкурентоспроможності ПАТ «Одеський консервний завод дитячого харчування».

Практичне значення одержаних результатів може використовуватися у діяльності ПАТ «Одеський консервний завод дитячого харчування».

Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (82 найменування) та 12 додатків. Загальний обсяг роботи становить 127 сторінок комп'ютерного тексту, у т.ч. основний зміст викладений на 100 сторінках, містить 22 таблиці та 13 рисунків.

ВИСНОВКИ

Виконане дослідження дозволило обґрунтувати шляхи підвищення конкурентоспроможності ПАТ «ОКЗДХ», підсумки наведені нижче.

1. Проведений аналіз наукових підходів щодо дефініції поняття «конкурентоспроможність підприємства» та виділення його суттєвих характеристик дозволило сформулювати власне бачення сутності даної економічної категорії. Конкурентоспроможність підприємства – це комплексна порівняльна характеристика підприємства за певний проміжок часу та в рамках певного конкурентного ринку, яка відображає ступінь переваги сукупності оціночних показників його діяльності по відношенню до сукупності показників конкурентів з урахуванням внутрішніх і зовнішніх умов функціонування підприємства.

2. Встановлено, що на конкурентоспроможність підприємства та на досягнення ним конкурентних переваг має вплив безліч факторів. Дослідження дозволило здійснити їх поділ на дві великі групи: внутрішні та зовнішні фактори. До внутрішніх факторів було віднесено: виробничий, ресурсний, технологічний, кадровий, інноваційний, інвестиційний, маркетинговий потенціали підприємства. До зовнішніх факторів належать: фактори макrorівня, мезорівня та мікрорівня.

3. Вивчення наукової літератури дозволило визначити, що єдиної методики оцінки конкурентоспроможності підприємства на сьогодні не існує. Найбільше поширення у вітчизняній практиці господарювання отримали такі методи оцінки конкурентоспроможності підприємства, як: метод, побудований на основі теорії ефективної конкуренції; метод, що базується на оцінці конкурентоспроможності продукції підприємства та матричні методи. Виділення переваг та недоліків кожного з наведених методів дозволило встановити, що тільки комплексне їх застосування дає можливість розкрити конкурентні переваги та недоліки в діяльності підприємства.

4. Дослідження сучасного стану та основних тенденцій розвитку ринку продуктів дитячого харчування в Україні показало, що протягом 2011 – 2014 рр. ринок розвивався дуже активно та мав стабільну тенденцію до зростання, перш за все, за рахунок зростання сегменту молочного харчування (майже у 2 рази), але у 2015 р. ситуація кардинально змінилася, темп скорочення обсягу виробництва продуктів вітчизняного дитячого харчування зменшився на 4611 т або на 13,17% по відношенню до 2014 р. Позитивною тенденцією було визначено зменшення частки імпортової продукції з 40% у 2011 р. до 28% у 2015 р. До основних причин, які стримують виробництво продукції дитячого харчування в Україні було віднесено: високу собівартість продукції; низьку купівельну спроможність населення; недосконалу законодавчо-нормативну базу; складні умови для відкриття виробництв дитячого харчування та відсутність державної підтримки (дотацій на обладнання, компоненти та пакувальний матеріал, які не виробляються вітчизняною промисловістю).

5. ПАТ «ОКЗДХ» є виробничою базою Холдингу «Вітмарк» з виробництва сокової продукції і дитячого харчування. Проведений аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності даного підприємства протягом 2013 – 2015 рр. показав, що підприємство у 2014-2015 рр. є нерентабельним, оскільки має збитки, при цьому спостерігається тенденція до їх зростання, що свідчить про зниження ефективності господарської діяльності підприємства. Розраховані показники фінансової стійкості дозволили встановити, що підприємство є достатньо фінансово стійким, а, отже, має переваги перед своїми конкурентами. Але, як показав аналіз показників ліквідності підприємства, воно не має вільних засобів, що не дозволяє йому негайно погасити поточні зобов'язання, оскільки значні кошти відвернені з обігу у зв'язку зі значним обсягом дебіторської заборгованості та її зростанням.

6. Проведена оцінка конкурентоспроможності ПАТ «ОКЗДХ» методом, заснованим на теорії ефективної конкуренції, методом набору конкурентоспроможних елементів та матричним методом (матриця Мак-Кинзи)

довела, що ПАТ «ОКЗДХ» займає досить сильну конкурентну позицію на ринку соків, лише трохи поступаючись найближчому конкуренту ПАТ «Сандора». Враховуючи те, що ПАТ «ОКЗДХ» потрапив в зону «очікування нападу», яку розподіляє з ТМ «Rich», було визначено необхідність вживання негайних заходів щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства, оскільки розрив у конкурентоспроможності між цими двома підприємствами є незначний, а отже, існує реальна загроза щодо втрати позицій ПАТ «ОКЗДХ» на ринку. Тому управління конкурентоспроможністю даного підприємства слід побудувати на аспектах маркетингу та розширення асортименту.

7. Запропоновано напрямки підвищення конкурентоспроможності ПАТ «ОКЗДХ» та визначено витрати на їх реалізацію. В якості даних напрямків слід розглядати впровадження у виробництво соків для вагітних жінок з повним комплексом необхідних вітамінів та мінералів, проведення рекламної кампанії, включаючи адресну рекламу у м. Одеса, розширення ринку збуту. Стартові витрати на реалізацію даних заходів складають 227 316,6 грн., де значна питома вага припадає на рекламу на телебаченні (53,14%) та на рекламу у лікувально-профілактичних установах м. Одеси (37,97%). Поточні витрати протягом першого року складають 461392 грн.

8. Проведене економічне обґрунтування запропонованих напрямків підвищення конкурентоспроможності підприємства довело доцільність їх впровадження, що підтверджують розраховані показники: термін окупності складає 1,5 років, чиста поточна вартість – 3604,4 грн., індекс прибутковості – 1,016, відношення вигоди / витрати – 1,087, внутрішня норма прибутковості – 27,15%. Реалізація даних заходів дозволить збільшити загальний коефіцієнт конкурентоспроможності з 9,08 до 9,41 по 10-ти бальній шкалі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов [Текст] / А.Смит (пер. с англ.), отв. ред. Л. И. Абалкин. – М. : Наука, 1993. – 570 с.
2. Конкуренентоспроможність підприємств в умовах ринкової економіки: у 3-х томах: Том 1: Регіональні аспекти та напрямки підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах інноваційного розвитку: монографія [Текст] / [Андреева Н. М., Головченко О. М., Маркіна І. А. та ін.]; за заг. ред. М.А. Зайця, О.В. Захарченка, О.М. Коваленка. – Одеса : ВМВ, 2014. – 292 с.
3. Аналіз господарської діяльності: навч. посібник / [Сіменко І. В., Косова Т. Д., Гречина І. В. та ін.]; за заг.ред. І. В. Сіменко, Т. Д. Косової. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 384 с.
4. Портер М. Конкуренция [Текст] / М. Портер ; [пер. с англ.]. – М.: Вильямс, 2005. – 608 с.
5. Панасенко Д. А. Конкуренентоспроможність підприємства: сутнісна та функціональна характеристики [Текст] / Д. А. Панасенко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». - Львів : Львівська політехніка. – 2014. – № 727. – С. 270-275.
6. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посібник / [Іванов Ю. Б., Кизим М. О., Тищенко О. М. та ін.]; за заг. ред. Ю. Б. Іванова, М. О. Кизима. – Х. : ІНЖЕК, 2012. – 320 с.
7. Радева М. М. Комплексне оцінювання конкурентоспроможності підприємства [Текст] / М. М. Радева, П. М. Маслов // Держава та регіони. – 2007. – №3. – С. 176-180.
8. Якубенко Ю. Л. Економічна сутність понять конкуренція та конкурентоздатність сільськогосподарського підприємства [Текст] / Ю. Л. Якубенко // Вісник ХНТУС : Економічні науки. – 2014. – Вип. 127. – С. 205 – 210.

9. Гетьман О. О. Економіка підприємства: навч. посібник [Текст] / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – [вид. 3-тє, без змін]. – К. : ЦУЛ, 2014. — 488 с.
10. Шершньова З. Є. Стратегічне управління: навч.-метод. посібник [Текст] / З. Є. Шершньова, С. В. Оборська, Ю. М. Ратушний. – К. : КНЕУ, 2001. – 384 с.
11. Воронкова А. Е. Управлінські рішення в забезпеченні конкурентоспроможності підприємства: організаційний аспект: монографія [Текст] / А. Е. Воронкова, Н. Г. Калюжна, В. І. Отенко. – Х. : ІНЖЕК, 2011. – 512 с.
12. Фатхутдінов Р. А. Управління конкурентоздатністю організації: підручник [Текст] / Р. А. Фатхутдінов, Г. В. Осовська. – К. : Кондор, 2009. – 470с.
13. Кадирус І. Г. Конкурентоспроможність підприємства та фактори, що на неї впливають / І. Г. Кадирус // Ефективна економіка. – 2014. – №5. – [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3390>
14. Балабанова Л. В. Стратегічне маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств: навч. посібник [Текст] / Л. В. Балабанова, В. В. Холод. – К. : Професіонал, 2012. – 448 с.
15. Янковий О. Г. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: монографія [Текст] / О. Г. Янковий. – Одеса: Атлант, 2013. – 470 с.
16. Тарнавська Н. П. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теорія, методологія, практика [Текст]/ Н. П. Тарнавська. – Тернопіль : Економічна думка, 2008. – 570 с.
17. Марченко В. М. Наукове забезпечення конкурентоспроможності підприємства [Текст] / В. М. Марченко, О. М. Євтушенко // Молодий вчений. – 2015. - №1 (16). – С. 15 – 18.

18. Кузьмін О. Є. Конкурентоспроможність підприємства : планування та діагностика: монографія [Текст] / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник, О. П. Романко. – Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2011. – 198 с.

19. Должанський І. З. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посібник [Текст] / І. З. Должанський, Т. О. Загорна. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.

20. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. / [С. М. Клименко, О. С. Дуброва, Д. О. Барабась, Т. В. Омеляненко, А. В. Вакуленко]; за ред. Клименко С. М. – К. : КНЕУ, 2008. – 527 с.

21. Іванов Ю. Б. Конкурентні переваги підприємства: оцінка, формування та розвиток: монографія [Текст] / Ю. Б. Іванов, П. А. Орлов, О. Ю. Іванова. – Харків : ІНЖЕК, 2008. – 352 с.

22. Мануйлович Ю. М. Дослідження сутності та трактування поняття конкурентоспроможності підприємства [Текст] / Ю. М. Мануйлович // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2015. – №4. – С. 274 – 282.

23. Зайцева Л. О. Класифікація факторів конкурентоспроможності підприємства [Текст] / Л. О. Зайцева // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. – 2012. – № 8 (179). – С. 293–300.

24. Вертелева О. С. Фактори міжнародної конкурентоспроможності України [Текст] / О. С. Вертелева // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2016. – № 3. – С. 33–48.

25. Яшин Н. С. Конкурентоспособность промышленных предприятий: методология, оценка регулирование [Текст] / Н. С. Яшин. – Саратов : СГЭА, 2008. – 273 с.

26. Филатов О. К. Экономика предприятий (организаций): учебник [Текст] / О. К. Филатов. – М. : Финансы и статистика, 2008. – 512 с.

27. Смольянова Е. Л. К вопросу о классификации факторов и резервов обеспечения конкурентоспособности предприятия / Е. Л. Смольянова, В. Б. Малицкая // Вестник ТГУ. – 2009. - № 2 (70). – [Электронный ресурс]. –

Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-klassifikatsii-faktorov-i-rezervov-obespecheniya-konkurentosposobnosti-predpriyatiya>

28. Россіхіна О. Є. Основні фактори конкурентоспроможності підприємства [Текст] / О. Є. Россіхіна // Держава та регіони. – 2013. – № 2. – С. 184-187.

29. Литвинюк О. П. Основні чинники впливу на конкурентоспроможність підприємств хлібопекарської галузі [Текст] / О.П. Литвинюк // Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Економічні науки. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2015. – С. 56 – 63.

30. Драган О. І. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теоретичні аспекти: монографія [Текст] / О. І. Драган. – К. : ДАКККіМ, 2006. – 160 с.

31. Гудзинський О. Д. Управління формуванням конкурентоспроможного потенціалу підприємств (теоретико – методологічний аспект): монографія [Текст] / О. Д. Гудзинський, С. М. Судомир, Т. О. Гуренко. – К. : ІПК ДСЗУ, 2011. – 212 с.

32. Мазилкіна Е. И. Управление конкурентоспособностью: учеб. пособие [Текст] / Е. И. Мазилкіна, Г. Г. Паничкина. – М. : Омега-Л, 2009. – 325 с.

33. Обруч Г. В. Систематизація факторів забезпечення конкурентоспроможності вагобудівних підприємств України [Текст] / Г. В. Обруч // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Вип. 9. – С. 366 – 370.

34. Іщук С. О. Виробничий потенціал промислових підприємств: проблеми формування і розвитку: монографія [Текст] / С. О. Іщук. – Львів: ІРД НАН України, 2009. – 278 с.

35. Потенціал підприємства: формування та використання: Підручник / [Касьянова Н. В., Солоха Д. В., Морєва В. В. та інші]; за ред. Н. В. Касьянової. – [вид. 2-ге, перероб. та допов.]. – К.: ЦУЛ, 2014. – 248 с.

36. Телишевська Л. І. Маркетинговий потенціал у підвищенні прибутковості підприємства [Текст] / Л. І. Телишевська, О. І. Комишан, С. С. Сергеев // Механізм регулювання економіки. – 2012. – № 3. – С. 126 – 132.

37. Корж М. В. Управління конкурентоспроможністю продукції в промисловій сфері [Текст] / М. В. Корж. – Краматорськ : ДДМА, 2005. – 196 с.

38. Економіка підприємства: Навч. посіб. / [Білецький Є. О., Дутченко О. М., Шамота Г. М. та ін.]; за ред. Є. О. Білецького. – Суми : ДВНЗ «АБС НБУ», 2014. – 154 с.

39. Колісниченко С. В. Конкурентоспроможність підприємства та методи її оцінювання [Текст] / С. В. Колісниченко // Управління розвитком. - 2014. - № 1. - С. 23-25.

40. Левицька А. О. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства: вітчизняні та закордонні підходи до класифікації [Текст] / А. О. Левицька // Механізм регулювання економіки. – 2013. – № 4. – С. 155 – 163.

41. Брижань І. А. Порівняння методів оцінювання конкурентоспроможності підприємства [Текст] / І. А. Брижань, В. Я. Чевганова // Технологический аудит и резервы производства. – 2015. – № 4/5(24). – С. 10 – 15.

42. Яцковий Д. В. Сучасні методики оцінки конкурентоспроможності підприємства [Текст] / Д. В. Яцковий // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – Вип. 4(51). – С. 183 – 188.

43. Немцов В. Д. Стратегічний менеджмент: підручник [Текст] / В. Д. Немцов, Л. Є. Довгань. – К. : УВПК «ЕксОб», 2004. – 560с.

44. Кухарук А. Д. Класифікація та аналіз методів оцінки конкурентоспроможності промислових підприємств [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/e-journals/PSPE/2011_1/Kuharuk_111.htm

45. Сахно І. В. Аналіз основних методичних підходів до оцінки конкурентоспроможності підприємств [Текст] / І. В. Сахно // Збірник наукових

праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2014. – № 2, Ч. 2. – С. 385–390.

46. Карпенко Л. М. Методичні підходи до оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємства [Текст] / Л. М. Карпенко // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – №3(2). – С. 24 – 31.

47. Оберемчук В. Ф. Стратегія підприємства: курс лекцій [Текст] / В. Ф. Оберемчук. – К. : МАУП, 2005. – 128 с.

48. Гончарук П. А. Конкурентоспроможність – необхідна умова функціонування підприємства [Текст] / П. А. Гончарук // Держава та регіони. – 2014. – № 2. – С. 62 – 65.

49. Дутка І. В. Тенденції розвитку ринку дитячого харчування в Україні [Текст] / І. В. Дутка, О. І. Хоменко, Н. В. Геселева // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2015. – № 4 (89). – С. 70-74.

50. Про дитяче харчування [Електронний ресурс]: Закон України, затверджений Верховною Радою України від 14.09.2006 № 142-V [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/142-16?test=4/UMfPEGznhh4H7.Zie6PcSeHI406s80msh8Ie6>

51. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення відносин у сфері дитячого харчування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/regulatory?nid=17928&add=en>. - офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України.

52. Ринок. На рідному прикормі [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://msb.aval.ua/news/?id=25147>

53. Чазов Є. В. Дослідження ринку дитячого харчування України / Є. В. Чазов // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 8. – С. 664 – 667. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/141.pdf>

54. Ларіна Я. С. Стратегічні напрямки розвитку підприємств на ринку дитячого харчування [Текст] / Я. С. Ларіна // Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». – 2015. - №1(30). – С. 38 – 43.

55. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

56. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/14538>

57. Печенога О. Ринок дитячого харчування в Україні [Текст] / О. Печенога, Т. Нагайцева, Ю. Кіщак // Харчовик. – 2012. – № 5. – С. 24 – 28.

58. Экономические тренды и статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://data.trendeconomy.ru/>

59. Куць О. І. Стан ринку продукції дитячого харчування в Україні [Текст] / О. І. Куць, В. С. Пахолук // Друга міжнародна спеціалізована науково-практична конференція «Дитяче харчування: перспективи розвитку та інноваційні технології» в рамках XVII Міжнародного Форуму товарів і послуг для дітей «BABY EXPO»: Збірник праць Другої міжнародної спеціалізованої науково-практичної конференції. — К. : НУХТ, 2015. – С. 3 – 7.

60. Демчак І. М. Розвиток ринку продуктів дитячого харчування в Україні [Текст] / І. М. Демчак, О. М. Полонська, А. Ю. Мамочка // Друга міжнародна спеціалізована науково-практична конференція «Дитяче харчування: перспективи розвитку та інноваційні технології» в рамках XVII Міжнародного Форуму товарів і послуг для дітей «BABY EXPO»: Збірник праць Другої міжнародної спеціалізованої науково-практичної конференції. — К. : НУХТ, 2014. – С. 17 – 22.

61. Фірсова С. Г. Методичні підходи до сегментування споживачів продукції дитячого харчування компанії Nestle [Текст] / С. Г. Фірсова, Д. В. Дацькова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – Вип.9 (Ч.7). – С. 132 – 137.

62. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами, станом на 06.11.2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

63. Бондар М. І. Звітність підприємства: навч. посібник [Текст] / М. І. Бондар. – К. : ЦУЛ, 2015. – 570 с.

64. Крикавський Є. В. Економіка і фінанси підприємств: навч. посібник [Текст] / Є. В. Крикавський, З. С. Люльчак. – К. : Ліра-К, 2013. – 696 с.

65. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Економіка підприємства» для студентів V курсу всіх форм навчання та слухачів програми підготовки магістрів зі спеціальності «Бізнес-адміністрування» / [А. І. Ковальов, Н. Є. Сілічева, І. А. Допіра, Н. В. Кічук]; за ред. Ковальова А. І. – Одеса: ОНЕУ, 2012 р. – с. 47.

66. Серединська В. М. Економічний аналіз: навч. посібник [Текст] / В. М. Серединська, О. М. Загородна, Р. В. Федорович. – Тернопіль : Астон, 2010. – 624 с.

67. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: учебник [Текст] / Г. В. Савицкая. [изд. 5-е, перераб. и доп.]– М. : ИНФРА-М, 2009. – 536 с.

68. Портна О. В. Аналіз господарської діяльності: навч. посібник [Текст] / О. В. Портна, Н. Ю. Єршова. – Львів : Магнолія 2006, 2015. – 312 с.

69. Довгань Л. Є. Стратегічне управління: навч. посібник [Текст] / Л. Є. Довгань, Ю. В. Каракай, Л. П. Артеменко. – [вид. 2-ге, без змін].– К. : Центр учбової літератури, 2011. – 440 с.

70. Литвинюк О. П. Управління конкурентоспроможністю підприємств: конспект лекцій [Текст] / О. П. Литвинюк, О. І. Драган, О. С. Ралко – К. : НУХТ, 2013. – 152 с.

71. Корецький М. Х. Формування конкурентоспроможності підприємств у ринкових умовах [Текст] / М. Х. Корецький // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2015. – № 1. – С. 98–102.

72. Бондаренко С. М. Оцінка конкурентоспроможності підприємства / С. М. Бондаренко, А. А. Невмержицька // Електронний науковий журнал «Технології та дизайн». – 2014. – № 2 (11). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/td_2014_2_15.pdf.

73. Савченко О. В. Дослідження споживчих уподобань на ринку соків України [Текст] / О. В. Савченко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Економічна». – 2016. – №90. – С. 57 – 63.

74. Молчанюк В. М. Методичні рекомендації щодо виконання практичних завдань з вибіркової навчальної дисципліни самостійного вибору ВНЗ циклу професійної та практичної підготовки «Кваліметрія продукції» [Текст] / В. М. Молчанюк. – Донецьк : ДонНТУ, 2013. – 32 с.

75. Акифьева В. А. Определение конкурентоспособности предприятия на основе приведения значений отдельных показателей к единой шкале изменения [Текст] / В. А. Акифьева, Т. Н. Батова // Фундаментальные исследования. – 2015. – №5. – С. 351 – 356.

76. Хамініч С. Ю. Інтернет-реклама як основний чинник просування товару в сучасних умовах [Текст] / С. Ю. Хомініч, К. В. Третьяк // Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. – 2015. – Вип.7. – С. 504 – 507.

77. Агентство Інтернет-реклами «Prodex» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://prodex.ua/ua>

78. Экономично и эффективно: о достоинствах адресной рекламы [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nmra.ru>. – Офіційний сайт рекламного агентства NewsMaker

79. Гладун О. М. Методологічні положення зі статистичного аналізу природного руху населення [Текст] / О. М. Гладун, І. А. Гончар. – К. : Державна служба статистики України, 2013. – 71 с.

80. Карпов В. А. Планування та аналіз підприємницьких проектів: навч. посібник [Текст] / В. А. Карпов. – Одеса : ОНЕУ, 2014. – 243 с.

81. Проектний аналіз: навч. посіб. / [Рижиков В. С., Яковенко М. М., Латишева О. В. та ін.]; за заг. ред. В. С. Рижикова. – К. Центр учбової літератури, 2011. – 384 с.

82. Кучеренко В. Р. Економічний ризик та методи його вимірювання: навч. посібник [Текст] / В. Р. Кучеренко, В. А. Карпов, А. В. Карпов. – Одеса : ОНЕУ, 2011. – 199 с.